

Муносабат

ҚАҲРАМОН ФАХРИЙЛАРИМИЗ ЖАСОРАТИДАН РУҲ ВА КУЧ ОЛИБ, ЮКСАК БУРЧИМИЗНИ ШАРАФ БИЛАН АДО ЭТАМИЗ

Бошланиши 1-бетда

Шунингдек, Мудофаа вазирлигининг Марказий ҳарбий клиник госпиталида даволанаётган Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари — Ускан ота Хаджиманов, Файзулла ота Нурматов, Анарбой ота Жалилов, Муҳиддин ота Дусанбаев ҳолидан хабар олди, байрам билан табрик-лади. Шу куннинг муҳим воқеаларидан яна бири, шубҳасиз, Президентимизнинг Ўзбекистон халқига байрам табриғи бўлди. Табриқда айтилган гаплар, илғари сурилган ташаббуслар бугунги сиёсатнинг мазмун-моҳиятини тереңроқ очиб берди. Бу мавзуга кейинроқ яна қайтамыз.

Ёш авлод учун ўрнак ва намуна

Катта талафот ва мусибатларга доялик қилган Иккинчи жаҳон урушида икки миллионга яқин ҳамюртимиз, миллатдошимиз фашизмга қарши қаҳрамонларча курашди, 538 мингдан зиёди ҳалок бўлди. Ўзбекистон халқи фронт ортида ҳам биткиларда муҳим уруш ҳақиқатларининг акси бор. Масалан, “Матонат мадҳияси” ёдгорлиги урушда фарзандидан, севиқли ёридан жудо бўлган барча аёллар шарафига ўрнатилган муаззам обидадир.

Авалбошдан Ғалаба боғи юртдошларимиз, ёшлар учун ўзига хос ватанпарварлик, тинчликсеварлик мактаби бўлиб хизмат қилиши мақсад қилинган эди. Бугун бу ерда хотира тадбирлари, тарих дарслари, “уч авлод учрашувлари” ўтказилмоқда. Шу кунгача 2 миллиондан зиёд киши мажмуага келиб, Иккинчи жаҳон урушида кўпмиллатли халқимиз кўрсатган жасорат ва матонат тафсилотлари билан яқиндан танишди.

Хотира ва қадрлаш кунини ҳамда Иккинчи жаҳон урушида қозонилган буюк ғалабанинг 79 йиллигига бағишланган тантанали маросимда иштирок этиш учун Ғалаба боғига ташриф буюрган Президентимиз “Матонат мадҳияси” ёдгорлиги пойига гулчамбар қўйди. Шунингдек, боғ ҳудудида ташкил этилиши режалаштирилган яна бир мажмуа — Мустақиллик фидойилари хиёбонининг ҳар томонлама пухта ишлаб чиқилган лойиҳаси тақдими билан танишди.

Хиёбонда она юртимизга уюштирилган террорчилик хуружларига қарши курашда, шунингдек, хизмат бурчини адо этиш

чоғида ҳалок бўлган аскар ва офицерларнинг қутлуг номи ва ўчмас хотираси абадийлаштирилади. Ватанга фидойилик тантанали маросимда иштирок этиш учун Ғалаба боғига ташриф буюрган Президентимиз “Матонат мадҳияси” ёдгорлиги пойига гулчамбар қўйди. Шунингдек, боғ ҳудудида ташкил этилиши режалаштирилган яна бир мажмуа — Мустақиллик фидойилари хиёбонининг ҳар томонлама пухта ишлаб чиқилган лойиҳаси тақдими билан танишди.

Кўнгилга яқин муружаат

Мамлакатимизда хотира маросимлари, уруш ва меҳнат фахрийлари, мустақиллик йилларида хизмат бурчини бажариш чоғида ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар ва ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларининг хотирасини улуғлашга қаратилган салмоқли ишлар амалга оширилмоқда.

Жумладан, давлатимиз раҳбарининг 2024 йил 16 апрелдаги “Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисида”ги фармони ана шундай ҳурмат ва эътиборнинг яна бир амалий ифодаси бўлди.

Фармонга мувофиқ, уруш қатнашчилари ва ногиронларига пул мукофотлари тантанали равишда топширилди. Ёлғиз яшаётган уруш ва меҳнат фахрийлари, истиқлолимиз ҳимояси йўлида ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар оилаларининг уй-жойи таъмирланиб, ободонлаштирилмоқда.

Уруш кўрган нурунийларимиз бугун камидан юз ёш билан юзлашиш арафасида. Бугунги фаровон ҳаётимиз йўлида

ҳаётнинг барча аччиқ-чучугини тотган бу инсонлар учун энг муҳими — соғлиқ. Шу боис, уларнинг саломатлигини мустақамлашга доимий эътибор қаратилмоқда. Айни кунларда ҳам бир гуруҳ уруш фахрийлари госпитал ва санаторийларда даволанмоқда.

Президентимиз Мудофаа вазирлигининг Марказий ҳарбий клиник госпиталига бориб, уруш қатнашчилари ҳолидан хабар олди, самимий суҳбатлашди. Давлатимизнинг саяёҳаракати халқимизни рози қилишга қаратилган, ислохотлар натижаси ҳар бир хонадон, оила ҳаётида акс этишига эришиш экани, ҳамма жипслашиб, биргаликда ҳаракат қилса, ўйлаган ниятларга тереққ етишиш мумкинлигини таъкидлади. Нурунийларнинг дуолари бунда энг катта мадад эканини қайд этди.

Фахрийлар ҳам ҳаётининг рози экани, давлатимиз ва халқимизнинг ҳурмат-эътиборидан мамнунлигини изҳор қилди. Саломатликлари туман тиббиёт бирлашмасининг доимий назоратида, бепул доридармон ва ҳар йили санаторийларга йўланмалар берилётганидан миннатдорлик билдирди.

— Давлатимиз раҳбарининг ўзи мени йўқлаб, ҳолимдан хабар олгани келди, — дейди 104 ёшли отахон Файзулла ота Нурматов. — Кўриб, кўнглим тоғдай кўтарилди. У киши самимий суҳбатдош экан. Бир гурунлашган киши яна гап-лашсам, дейди. Умири узоқ бўлсин. Биз, уруш фахрийларига, умуман, кексаларга кўрсатилаётган бундай ғамхўрлик ва эътибор ҳеч қачон бўлган эмас. Дарвоқе, яна бир гапим қолиб кетмасин: кеча ёнимга набирамни қақриб, Президентимизнинг Ўзбекистон халқига йўллаган байрам табриғини қайта-қайта ўқитдим. Бу нома фронтда қон кечган ва фронт ортида мардонавор меҳнат қилган фахрийларнинг ҳар бирига алоҳида муружаат-дек таассурот қолдирди. Табрик билан танишган одам ўзининг қадрини нақадар балеанд экани, эъзоз ва эътибордан четда эмаслигини ҳис қилади.

Уруш — йўқлик, тинчлик — тўқлик

Давлатимиз раҳбарининг Хотира ва қадрлаш кунини ҳамда Иккинчи жаҳон урушида қозонилган буюк ғалабанинг 79 йиллиги муносабати билан Ўзбекистон халқига байрам табриғида билдирилган фикрлар салмоғига кўра, мамлакатимизда бугун юритилаётган тинчликпарвар сиёсатнинг ифодаси бўлди.

Табрик мазмунига ҳозирги ғоят мураккаб ва таҳликали замонда ёшларимизни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, турли зарарли таъсирлардан ҳимоя қилиш, бебаҳо бойлигимиз бўлган тинчлик ва барқарорликни, миллатлар ҳамда динлараро дўстлик ва аҳилликни асрашдек ўта муҳим вазифаларни бажаришда қаҳрамон фахрийларимизнинг жасорати, шонли аънавалари биз учун ҳаммаша ибрат мактаби бўлиб хизмат қилиши каби ғоялар сингдирилган.

Шунингдек, табриқда барча шаҳар ва қишлоқларимизда ўтказилаётган тадбирларда муҳим уруш эл-юртимизга қандай мислсиз талафот ва мусибат олиб келгани яна бир бор ёдга олинаётгани таъкидланди. Шу ўринда келтирилган факт ва рақамлар ҳеч кимни бефарқ қолдирмайди:

“Ўша оғир йилларда фронтга сафарбар этилган 1 миллион 950 мингдан зиёд ўзбекистонлик жангчилардан 538 мингдан кўпроғи ҳалок бўлгани, 158 мингдан ортиғи бедарак йўқолгани, 870 мингдан ошиғи турли жароҳатлар олгани, 60 минг нафардан зиёди эса ногирон бўлиб қайтгани бу ғалаба биз учун нақадар қимматга тушганини яққол кўрсатиб турибди. Ана шу қиргинбарот уруш халқимиз қалбида қолдирган битмас жароҳатни, орадан шунча вақт ўтган бўлса-да, ҳамоно унутиб бўлмайди”.

Сирдарёлик Ускан ота Хаджиманов ҳам ҳарбий госпиталда соғлигини тиклаётти. У ҳам давлатимиз раҳбари билан суҳбатлашди.

— Умримнинг ярмидан кўпи уруш асоратлари билан курашиб ўтди. Фронтда бошимизга не кунлар тушмади. Ҳали-ҳануз қулоғим остида жангтоҳлардаги фарёдлар эшитилади. Қишлоқдан бир сафда чиқиб

кетган ватандошларнинг кўпи бугун ўзга юрт тупроғида ётибди. Президентимиз йўллаган табриқни тинглаб, ҳаяжонландим. Сабоби, Ғалаба боғи ёдгорлик мажмуаси жамоаси томонидан ноёб ҳужжатлар, ҳозирга қадар номаълум бўлган юзлаб тарихий фактлар аниқланиб, жамоатчиликка етказилгани ҳақида айтилган экан. “Бобомни излайман” лойиҳаси доирасида урушда иштирок этган 2 миллионга яқин ватандошимиз рўйхати шакллантирилди, 300 дан зиёд муружаат бўйича урушда бедарак кетган 200 жангчининг тақдирига оид муҳим маълумотлар тўпланди. Эҳтимол улар орасида менга тақдирини номаълум бўлиб қолаётган жигарларим, дўстларим, фронтдошларим номи ҳам бордир. Ушбу савобли ишнинг бошида турганлар дунё турғунча турсин, деб дуо қиламан.

Неъматнинг қадрини йўқолганда билинади. Дунёга боқсак, ҳали у ерда уруш, ҳали бу ерда тўполон, зилзила, тошқин... Бунинг оқибатида қанча-қанча ҳаёт қайнаган масканлар харобага айланаётганини кўрамыз. Нотинч ўлкада тараққий ҳам, иқтисодий ўсиш ҳам бўлмайди. Беқарор юртдан файз-баракат кўтарилади.

Урушининг яна бир фахрийси Муҳиддин ота Дусанбаев дуога қўл очади:

— Тинчлик ва бахт ҳамма вақт бирга юрсин. Биз ҳам она Ўзбекистонимизда бахт ва фаровонлик барқарорлигини истасак, бугунги дориларимиз ҳаёт, яшаш лаззати, риқ-насиба, орзу-ҳавасларга эришиш имконидан унумли фойдаланиб, тинчлик неъматининг қадрини етайлик. Ёмон кўзлардан Яратганининг ўзи асрасин!

Нодир МАҲМУДОВ, “Янги Ўзбекистон” муҳбири

Инсон азиз — хотира муқаддас

САДОҚАТЛИ ЎЗБЕК АЁЛИНИНГ СЎНМАС ТИМСОЛИ

НУРАФШОН ШАҲРИДА ЗУЛФИЯ ЗОКИРОВА ВА УНИНГ ФРОНТДАН ҚАЙТМАГАН БЕШ ЎғЛИ, САДОҚАТЛИ КЕЛИНЛАРИ ХОТИРАСИГА АТАЛГАН ЁДГОРЛИК МАЖМУАСИ ОЧИЛДИ

Тошкент вилоятининг тобора кўркамлашиб бораётган маркази — Нурафшон шаҳри Хотира ва қадрлаш кунини янада гўзал кўриниш касб этди. Бу ерда 1,2 гектар майдонда яратилган боғ одамлар билан гавжум. Маълумотларга кўра, майдонга 7 минг квадрат метр чим ётқизибли, мажмуанинг ён томонида Тошкент каналидан алоҳида 1,9 километр бетонли табиий сув ирмоғи барпо қилинди. Бу орқали сув тежамкорлигига эришилиб, дарахт ва гулларни суғориш тизими йўлга қўйилди.

Сўлим масканга илк бор қадам кўяр эканмиз, пойтахтдаги Ғалаба боғи шундоқ кўз ўнгимизда жонлангандай бўлди. Боиси, бу ерда ўзбек оналари, матонатли ва садоқатли аёлларимиз тимсоли сифатида муҳташам ёдгорлик мажмуаси қад ростлади.

Давлатимиз раҳбарининг 2019 йил 23 октябрдаги қарорига мувофиқ, пойтахтимизда муҳташам Ғалаба боғи ва унинг таркибида Зулфия ая Зокирова ҳамда келинлари сиймоси акс этган “Матонат мадҳияси” ёдгорлиги мажмуаси бунёд этилди. Мажмуанинг очилиш маросимини Президентимиз бундай мажмуаларни ҳар бир вилоятда қуриш топширигини берганди. Шунга кўра, Нурафшондаги боғ ҳудудида Зангиота тумани Хонобод қишлоғида тузилган Зулфия ая Зокирова ва унинг фронтдан қайтмаган беш ўғли, садоқатли келинлари хотирасига аталган ёдгорлик мажмуаси бунёд этилди. Эндиликда

вилоят аҳли Хотира ва қадрлаш кунини ҳам ерда жам бўлади.

Мемориал ёдгорлик мажмуасининг очилиш маросими “Илҳақ” фильмининг энг таъсирли саҳнаси билан бошланди.

Тадбирда Тошкент вилояти ҳокими Зойир Мирзаев иштирок этди.

— Ватан ҳимояси йўлида қурбон бўлган беш навиқорон ўғлидан ажралишига қарамай, бева қолган келинларининг бошини қовуштириб, фарзандларидан қолган зурриётларни вояга етказган, хонадонидан бирор ножўя гап чиқармаган Зулфия ая ҳақиқий ўзбек аёлининг ёрқин тимсолидир. Шубҳасиз, бу мажмуа янги ҳаёт оstonасига қадам қўяётган ёшларимиз учун муқаддас маскан, маънавият ўчоғи, ҳар бир оила учун ибрат мактаби бўлиб хизмат қилади, — деди вилоят ҳокими.

Иккинчи жаҳон уруши Ўзбекистоннинг ҳар бир оиласида ўзининг оғир жароҳатларини қолдирди. Тошкент вилоятидан ҳам

200 мингдан зиёд мард йигитлар фронтга кетиб, улардан 40 мингга яқини жанг майдонларида қурбон бўлган. Биргина 1942 йилнинг кузида вилоят аҳолиси

52 вагон озиқ-овқат маҳсулотларини фронтга жўнатгани эса таҳсинга сазовор.

Тадбирда ватан ҳимояси, эл-юрт тинчлиги йўлида қурбон бўлган мард ва жасур

фарзандлар хотираси ҳам шарафланди. Халқимизнинг сеvimли шоирлари Иқбол Мирзо ва Маҳмуд Тоир томонидан айтилган шеърларда хотиранинг қанчалар

Муножат МЎМИНОВА, “Янги Ўзбекистон” муҳбири

БУГУННИНГ ГАПИ

Меҳридарё, дарёқалб... Инсон феъл-атвориға нисбат, одамгарчилиғига баҳо сифатида қўлланилувчи сўзлардаги дарё қўшимчаси кенг, туганмас, тиниқ каби маъноларни аниқлатади. Бу сўзлар ўзаро мулоқотимизга чуқур сингир кетганидан билиш мумкинки, дарёлар азатдан муҳим аҳамиятга эга бўлган. Зотан, қадимда инсоният ям-яшил яйлов, унумдор туپроқ манбаи ўлароқ, дастлаб дарё бўйларидида ўтrockлаша бошлаган. Ҳа, бугунгача орадан кўп вақтлар ўтди, “дарё бўйлари” дейдиган қарашлар ўзгарди. Лекин дарёнинг ҳам ўз маъносиди, ҳам ижобий сифатлардаги аҳамияти ўша-ўша.

ҚУМ-ШАҒАЛ ҚАЗИБ ОЛИШГА МУДДАТСИЗ МОРАТОРИЙ

Сабаблар, оқибатлар, мақсадлар

Лутфулла СУВОНОВ, “Янги Ўзбекистон” мухбири

Ёшлигимда уйимизнинг шундоққина ёнидан катта ариқ шарқираб оқиб ўтарди. Шу ариқда чўмилиб, баъзан ёз қандай ўтганини сезмасдик ҳам. Ушанда болалик қилиб, сувга турли нарсаларни улоқтирган пайтларимиз бўлган. Буни кўриб турган бобом айтган гап ҳеч эсимдан чиқмайди. “Болам, агар оқиб турган дарёнинг бўйида турган бўлсанг ҳам сувни исроф қилма, ҳамма нарсаинг уюли бўлгани каби сувнинг ҳам уюли бор”, деганди. Бугун ер юзидида барча нарсалар, шу жумладан, сув ҳам муайян ўлчови билан яратилганига амин бўляпмиз.

Мутахассислар фикрича, инсон танасининг аксар қисми сувдан иборат. Инсон таомини бир-икки ҳафтагача яшаш мумкин, аммо сувсиз ун кунга ҳам чидай олмайди. Агар танамиздаги сув ўн беш фоиз камайса, ҳалок бўлишимиз мумкин. Бугун сувнинг инсон ҳаётидаги аҳамиятини ортиқча изоҳлаш, тушунтиришга ҳоҷат йўқ. Сув — ҳаёт. Унга бошқача таъриф бериб бўлмайди. Шундай экан, бу бебаҳо неъматдан тўғри фойдаланиб, уни исроф қилмаслик ҳар биримизнинг бурчимиздир. Айниқса, ер юзидида бир миллиарддан ортиқ одам сувсизликдан азият чекаётган, сув танқислиги муаммоси қўлами эса кенгайиб бораётган мурраккаб бир шароитда.

Авалло, сайёрамиздаги иқлим ўзгаришлари, қургочлик ер ости сув сатҳи пасайиб кетиши, пировардиди дарё суви камайишига сабаб бўлмоқда. Мутахассислар фикрича, айрим табиқорлик субъектларининг дарё ўзанларини тазалаш жараёнида ажратилган майдонлардан ташқарига чиққиси, тегишли рухсатномаларсиз қум-шағал қазиб олиши дарё суви оқимини ўзгартирмоқда. Бу эса, ўз навбатида, оқим масфосаси узайиши, ерга сингирш даражаси ошиши каби омиллар ҳисобига сув исрофини кўпайтиради. Шу билан бирга, қирғоқлар мустаҳкамлиғига путур етказиши.

Биргина ўтган йилда дарё ўзанларидида ноқонуний қум-шағал қазиб олиш билан боғлиқ ҳолатларда 268 шахсга нисбатан 68 миллиард сўм миқдориди жарима қўлланилган. Шундан 42 ҳолат бўйича табиатга 45 миллиард сўм зарар етказилгани учун жиноят ишлари кўзга ташланди.

Шу боис, ўзанлардаги экологик вазиёт уларни қайта тиклаш ва назоратни кучайтириш юзасидан қўшимча чоралар кўриши тақозо этмоқда. Давлатимиз раҳбарининг жорий йил 17 январдаги “Сув ҳавзаларидида нурда материаллар қазиб олишни тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони бу каби ҳолатларнинг олдини олишга қаратилгани билан аҳамиятlidir. Кейинги йилларда қурилиш қўлами кенгайиши ва нурда материалларга эҳтиёжнинг кескин ошиши натижасиди дарё ўзанлари, соҳил бўйи минтақалари ва сувни муҳофаза қилиш зоналариди нурда материаллар қазиб олиш билан шуғулланиб келаётган табиқорлик субъектлари сониди ортди. Натижада сув ресурслари захиралари камайиб кетиши, дарё қирғоқлари емирилиши, сувни муҳофаза қилиш зоналари турли чиқиндилар билан ифлосланрилиши юз бериб, сугорили тизимлари, электр энергияси, транспорт ва гидротехника инфратузилма объектларига зарар етказилмоқда.

Шу ўринда савол туғилади: мораторий эълон қилинган дарёлардан фойдаланиб келган табиқорлар энди қандай фаолият юрифтади? — Табиқорлар бундан саросимага тушиши керак эмас, — дейди М.Мухаммедов. — Чунки улар эндиликда қуруқликда жойлашган муқобил кон участкалариди қазиб ишларига йўналтирилади. Бунда муқобил қум-шағал мавжуд ҳудудларни аниқлаш ва уларни аукцион савдоларга чиқариш чоралари қўрилмоқда. Хусусан, айни пайтда Қашқадарь, Сурхондарь, Жиззах ва Тошкент вилоятлариди қуруқликдаги нурда материаллар захиралари мавжуд 30 дан ортиқ участка аниқланди ва “E-auction” электрон савдо платформаси орқали савдога қўйилди. Энди бу фаолият тури билан шуғулланаётган табиқорлик субъектлари аукционда қатнашиб, фаолиятини қуруқликда давом эттириши мумкин.

Яна бир муҳим жиҳатга эътибор қаратиш керак. Маҳаллий давлат ҳокимияти тегишли ташиқотлар билан ҳамкорликда дарё ўзанлари, соҳил бўйи минтақалари ва сувни муҳофаза қилиш зоналариди жойлашган нурда материалларни қайта ишлашга ихтисослашган корхоналарни тоғ ва тоғолди ҳудудларига тартибни бузган шахсларга нисбатан чоралар қўриб бориш вазифаси юклатилган. Аҳамиятлисиди, дарё ўзанлари, соҳил бўйи минтақалари ва сувни муҳофаза қилиш зоналариди қум-шағал қазиб олиш ҳуқуқи фақат “E-auction” электрон савдо платформаси орқали реализация қилинади.

Шу ўринда савол туғилади: мораторий эълон қилинган дарёлардан фойдаланиб келган табиқорлар энди қандай фаолият юрифтади? — Табиқорлар бундан саросимага тушиши керак эмас, — дейди М.Мухаммедов. — Чунки улар эндиликда қуруқликда жойлашган муқобил кон участкалариди қазиб ишларига йўналтирилади. Бунда муқобил қум-шағал мавжуд ҳудудларни аниқлаш ва уларни аукцион савдоларга чиқариш чоралари қўрилмоқда. Хусусан, айни пайтда Қашқадарь, Сурхондарь, Жиззах ва Тошкент вилоятлариди қуруқликдаги нурда материаллар захиралари мавжуд 30 дан ортиқ участка аниқланди ва “E-auction” электрон савдо платформаси орқали савдога қўйилди. Энди бу фаолият тури билан шуғулланаётган табиқорлик субъектлари аукционда қатнашиб, фаолиятини қуруқликда давом эттириши мумкин.

Яна бир муҳим жиҳатга эътибор қаратиш керак. Маҳаллий давлат ҳокимияти тегишли ташиқотлар билан ҳамкорликда дарё ўзанлари, соҳил бўйи минтақалари ва сувни муҳофаза қилиш зоналариди жойлашган нурда материалларни қайта ишлашга ихтисослашган корхоналарни тоғ ва тоғолди ҳудудларига тартибни бузган шахсларга нисбатан чоралар қўриб бориш вазифаси юклатилган. Аҳамиятлисиди, дарё ўзанлари, соҳил бўйи минтақалари ва сувни муҳофаза қилиш зоналариди қум-шағал қазиб олиш ҳуқуқи фақат “E-auction” электрон савдо платформаси орқали реализация қилинади.

Шу ўринда савол туғилади: мораторий эълон қилинган дарёлардан фойдаланиб келган табиқорлар энди қандай фаолият юрифтади? — Табиқорлар бундан саросимага тушиши керак эмас, — дейди М.Мухаммедов. — Чунки улар эндиликда қуруқликда жойлашган муқобил кон участкалариди қазиб ишларига йўналтирилади. Бунда муқобил қум-шағал мавжуд ҳудудларни аниқлаш ва уларни аукцион савдоларга чиқариш чоралари қўрилмоқда. Хусусан, айни пайтда Қашқадарь, Сурхондарь, Жиззах ва Тошкент вилоятлариди қуруқликдаги нурда материаллар захиралари мавжуд 30 дан ортиқ участка аниқланди ва “E-auction” электрон савдо платформаси орқали савдога қўйилди. Энди бу фаолият тури билан шуғулланаётган табиқорлик субъектлари аукционда қатнашиб, фаолиятини қуруқликда давом эттириши мумкин.

Аҳолининг айтишича, бундан 25-30 йиллар олдин дарё ўзани 150-200 метрни ташқил этган бўлса, бугун эни 600-700 метрга, баъзи жойларда эса километрга етмоқда.

ёки ушбу ҳудудларнинг яқиниди жойлашган кичик саннат зоналарига қўчириши белгиланди. Шунингдек, табиқорларга зарур шароит яратиш мақсадиди қўшимча кичик саннат зоналари ташқил қилинади ва уларда муҳандислик-инфратузилма объектлари барпо этилади.

Жорий йил баҳор фасли нисбатан серёгин келиши қўлпа, хусусан, қўшни давлатларда сув тошқинларига сабаб бўлди. Тошқинлар аксар ҳолларда талафотсиз ўтган бўлса-да, юртимизда ҳам кузатилди. Ўқувнига тушунарли бўлиши учун ноқонуний қум-шағал қазиб олиш қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлигини Жиззах вилоятиди Сангзор дарёси мисолида кўриб чиқсак.

Сангзор дарёси Туркистон тоғ тизмасининг Ойқор қўққиларидан бошланиб, Жиззах вилоятининг Бахмал, Арнасой, Шароф Рашидов туманлари ҳудудидан оқиб ўтади. Умумий узунлиғи 198 километр.

Тоғлар бағридаги булоқлар сувидан ҳосил бўладиган Сангзор дарёси Арнасой қўлига қуйилади. Ўзи нисбатан кичик бўлса-да, шарқраган, ўйноқи дарё. Денгиз сатҳидан салкам 3,5 минг метр баландлиқдан туша-

Белгиланмаган жойлардан нурда материаллар қазиб олиниши натижасиди дарё суви йўналиши ўзгарган. Аҳоли томорқаларига яқинлашиб қолган. Қирғоқлар заифлашуви ёғингарчилик кўп бўлган йиллари сел, сув тошқинлари хавфини оширмоқда.

Хусусан, ўтган йилли кузатилган сел Оқтом маҳалласиди айрим аҳоли томорқа ерларига зарар етказди. Экин майдонларининг бир қисми сувга гарқ бўлди.

Маълумотларга кўра, вилоятда ўтган йилли ҳамкор ташиқотлар билан 112 та қўшма рейд ўтказилган. 37 ҳолатда ноқонуний қазиб олиш тўхтатилган. 100 дан ортиқ ҳолатда дарё ўзани ўзбошимчилик билан қазилётгани аниқланган. Мазкур ҳуқуқбузарликлар бўйича 356 миллион сўмдан ортиқ маъмурий жарималар қўлланилган. Кўпол қонуёнбузилишлар юзасидан иккита жиноят иши кўзга ташланди.

Биргина шу йилнинг ўтган даврида эса 70 дан ортиқ қўшма назорат рейд тадибири ўтказилган, 63 ҳолатда нурда материалларни ноқонуний қазиб олиш аниқланди. Ушбу ҳуқуқбузарлик юзасидан фуқароларга 227 миллион сўмдан ортиқ жарима белгиланди.

диган сувлари ўз оқимига қарши чиққан ҳар қандай тош ва туپроқни парчалаш мумкин. Шунинг учун ҳам унинг ўзани тез-тез ўзгартирилади, қирғоқлари емирилади.

Президентимизнинг 2018 йил 9 июлдаги “Ички бозорни қум-шағал материаллари билан барқорор таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори ижроси доирасиди сел юйиб кетиши хавфи мавжуд ҳудудлар рўйхати шакллантирилди. Сангзор дарёси ҳам ана шу рўйхатга киритилди. Шундан сўнг “Хавфсиз дарё бошқармаси” давлат муассасаси томонидан дарёнинг белгиланган жойлари учун онлайн савдо ташқил этилди.

Мазкур сув манбаи вилоятдаги минглаб гектар экин майдонларини сугорили билан бирга, минтақанин экологик барқорорлигини сақлашда ҳам муҳим аҳамиятга эга. Бироқ узоқ йиллар дарё ўзани қум-шағал қазиб олиш майдонига айланди. Ҳудуддаги катта-кичик қурилиш объектлари эҳтиёжи мазкур дарё ўзани ҳисобидан қондирилди. Афсуски, барча табиқорлик субъектлари ҳам тузилган шартнома шартларига жиддий риоя қилмайди. Меъёридан ортиқча, ўзбошимчилик билан нурда материаллар қазиб олиниши дарё ўзани ва ҳудуддаги инфратузилмага жуда катта зарар етказди.

Хусусан, дарёнинг Галлаорол туманидаги қатор маҳаллалардан ўтувчи ўзани чуқурлашди ва кенгайди. Натижада эса Туятортар каналдан узоқлашди.

Айни пайтда дарё сатҳи 10 метр чуқурлашди, бунга дарёдан қум-шағал қазиб олиш, тош майдалайдиган тегирмонлар қурилиши сабаб бўлди, — дейди Галлаорол туманидаги “Оқтом” МФЙ раиси Сагтор Холбеков. — Ачинарлисиди, кейинги 10 йил ичиди дарёни жуда аянчли аҳволга келтириб қўйди. Натижада экин майдонларини сугорили қийинлашди, қудуқлардаги сув қуриб қолди.

Аҳолининг айтишича, бундан 25-30 йиллар олдин дарё ўзани 150-200 метрни ташқил этган бўлса, бугун эни 600-700 метрга, баъзи жойларда эса километрга етмоқда.

Тахлиллар кўрсатмоқдаки, бундай ноқонуний хатти-ҳаракатларга нисбатан қўлланилаётган жарималар миқдори пастлиғи ҳам айрим корхона ва шахсларга таъсир қилмаётгандай. Шунинг учун фармон билан бу борадаги жавобгарлик чоралари кучайтирилди. Хусусан, мораторий даврида дарё ўзанлари, соҳил бўйи минтақалари ва сувни муҳофаза қилиш зоналаридан қум-шағал материалларни ноқонуний қазиб олиш натижасиди табиатга етказилган зарар учун ундириш суммаси 10 баробар оширилган ҳолда қўлланилади.

Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлигидан олинган маълумотга кўра, юқориди номлари санаб ўтилган етти дарёда “Хавфсиз дарё бошқармаси” давлат муассасаси билан имзоланган шартнома асосиди ўзани тазалаш ишларига жалб этилган 139 та табиқорлик субъектига тазалаш ишлари тўхтатилгани тўғрисида огоҳлантириш хатлари берилган. Реализация қилинган участкаларда дарё ўзанларини тазалаш ишлари якулланганидан сўнг лойиҳа мажбуриятларининг бажарилишини жойида ўрганган ҳолда участкаларни қабул қилиш, дарё ўзанлари, соҳил бўйи минтақалари ва сувни муҳофаза қилиш зоналариди бузилган ерларни босқичма-босқич рекултивация қилиш, табиий ландшафтни қайта тиклаш, ободонлаштириш ҳамда кўккаламзорлаштириш ишларини мувофиқлаштириш борасиди тегишли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Бугун табиат, борлиқ билан ҳисоблашчи, экологияга муносабатини мутлақо ўзгартариш, хатоларни тақорламалик вақти келди. Бу эса, ўз навбатида, мазкур йўналишда жамоатчилик назоратини кучайтириш, аҳолининг дахлдорлик ҳиссини янада ошириши тақозо этади.

Табиатга қилинган ҳар қандай хуруж жавобсиз қолмайди. Буни барчамиз ҳис этсак, шунга яраша муносабатда бўлсаккина, булоқлар серсув бўлади, дарёларимиз тўлиб оқади. Ризку насибамиз зиёда бўлади.

ЯНГИЧА ЁНДАШУВЛАР

РАҚАМЛАШАЁТГАН ҚУРИЛИШ

аҳоли ва соҳа корхоналарига нима беради?

Обиджон МЎМИНОВ, Қурилиш ва уй-жой коммунал хўжалиғи вазирлиғи бошқарма бошлиғи

Ҳозирги бунёдкорлик жараёни, одамларнинг уй-жойга эҳтиёжи тобора ортиб бораётгани асосиди қурилиш соҳасига замонавий технологияларни қўллаш ҳар қачонгидан муҳим. Айни пайтда юртимизда 1 миллион 400 мингдан зиёд хонадондан иборат кўп квартиралли 42 минг 57 та уй мавжуд бўлиб, 38 минг 686 тасига 819 та бошқарувчи ташиқот, 836 тасига 156 та уй-жой муқдорлари ширкати томонидан хизмат кўрсатилади. 1130 та уй ўзини ўзи бошқарса, 1405 та уй идора ва ташиқотлар балансида. Булар фойдаланишда бўлган турар жойлар. Айни чоғда лойиҳалаштирилаётгани, қурилаётгани қанча.

Кўришиб турибдики, рақам ва қамров кичкина эмас. Бу уй-жойларга хизмат кўрсатиш нақадар масъулияти эканини аниқлатади. Шу боис, соҳа босқичма-босқич рақамлаштириб борилапти. Хусусан, “Менин уйим” биллинг тизимига уй-жой эгаларининг шахсий идентификация ва мол-мулки кадастр рақами орқали кўп хонадонли 38 минг 984 та уй киритилди. Бу одамларга ҳам, хизмат кўрсатувчи ташиқотга ҳам коммунал тўловларини амалга оширишда анча қўлайлик яратди. Мазкур тизим орқали 2022 йилда 238,9 миллиард сўм, 2023 йилда 460,4 миллиард сўм ва 2024 йил 30 апрель ҳолатига кўра эса 240 миллиард сўм бадал тўлови келиб тушгани фикримиз тасдиғидир.

Бошқарув органлари реестрини юритиш тизими тўлиқ онлайн форматга ўтказилди. <https://reestr.kommunal.uz/> платформаси ишга туширилиб, рўйхатдан ўтиш учун арiza топширишда ортиқча оворагарчилик ҳамда инсон омиллини камайитиришга эришилди. Бошқарув органлари ҳамда муқдорлар кўп квартиралли уйларга туташ ҳудудларда қурилган орқали хабар жўнатиши ва мазкур хабар ҳисобати ҳамда натижасини кузатиб бориши имконияти вужудга келди.

Бошқарув органлари ҳамда муқдорлар кўп квартиралли уйларга туташ ҳудудларда қурилган орқали хабар жўнатиши ва мазкур хабар ҳисобати ҳамда натижасини кузатиб бориши имконияти вужудга келди. Президентимизнинг 2023 йил 15 августдаги “Кўп квартиралли уйларни бошқариши янада самарали ташқил қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори уларга хизмат кўрсатишни тақомиллаштириш ва рақамлаштиришда муҳим аҳамият касб

этмоқда. Жумладан, кўп квартиралли уйларга туташ ер участкаларини муқдорларга доимий фойдаланиш ҳуқуқи асосиди бериш, ҳуқуқларини химоя қилиш, бошқарув органлари томонидан агротехник ишлов беришдан ҳосил бўлган чиқиндиларни олиб чиқиб кетиш мажбурияти ҳамда соҳадати норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш шулар жумласидандир.

Мазкур қарор ижросини таъминлаш мақсадиди Қурилиш ва уй-жой коммунал хўжалиғи вазирлиғи томонидан кўп квартиралли уйларни бошқариш тизимини янада тақомиллаштириш, бошқарув органлари ва муқдорлар ўртасиди ўзаро ҳамкорликни кучайтириш, аҳолига сифатли хизмат кўрсатиш ва кўрсатилган хизматлар учун тўлов интизомини таъминлаш мақсадиди мажбурий бадаллар ёки тўловларнинг энг кам миқдори белгиланди. Тўловлар ҳудудлар кесимида бинода коммуникация тармоғи, лифт бор ёки йўқлиғи ҳамда қаватлар сонига қараб турлилар учун тариф 1 квадрат метр учун 1147-1149 сўм, 3 қаватли бинолар учун 1303-1305 сўм, 4 қаватли бинолар учун 1514-1518 сўм, лифтсиз 5 қаватли бинолар учун 1512-1514 сўм, лифтли 6 қаватли бинолар учун 1110 сўм, 7 қаватли бинолар учун 1703-1709 сўм, 8 қаватли учун 1701-1707 сўм, 9 қаватли учун 1700-1706 сўм, 10 қаватдан бошланган бинолар учун эса 1828-1830 сўмини ташқил этади. Мажбурий бадаллар ёки

тўловларнинг энг кам миқдори ҳар икки йилда бир марта белгиланади. У тегишли формула билан ҳисобланади.

Бунда вазирлик ҳузурида ишчи гуруҳ тузилиб, кўп квартиралли уйларни бошқариш органлари томонидан умумий мулкни сақлаш харажатларини туманлар бўйича, шунингдек, кўп квартиралли уйларнинг қаватлари сонига қараб Қорақалғонистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида тахлил қилинди.

Таъкидлаш лозимки, абонентларнинг ўтган даврдаги мавжуд қарзлари қайта ҳисоб-китоб қилинмайди. Эски тарифлар бўйича мавжуд қарз сақланиб қолади, фақат умумий мулкни бошқариш ва сақлаш бўйича бошқарув ташқилоти томонидан кўрсатилган хизматлар учун 1 майдан бошлаб тўлов миқдори ортди.

Шунга кўра, муқдорларнинг умумий мулкни сақлаш бўйича мажбуриятлари жорий йилнинг 1 майдан бошлаб янги тариф бўйича ҳисоблаб чиқилиб, мавжуд қарзга қўшилди. 2024 йил 1 майдан бошлаб энг кам тарифини қўллаш барча кўп қаватли уйларни бошқариш органлари учун мажбурий ҳисобланмоқда.

Шу билан бирга, “Ҳудудий электр тармоқлари” билан интеграция ишлари олиб борилади. Бу коммунал хизматлар билан қарздорлик бевосита электр энергияси таъминотида боғлиқ бўлади, дегани. Тегишли қонунга ўзгартириш киритилган, мазкур тартиб эксперимент тариқасиди Навоий шаҳрида синиб қўрилади.

Бундан ташқари, яқинда қурилиш соҳасига дахлдор яна бир янгилик — қурилиш материаллари миллий классификатори электрон платформаси яратилди. Catalog.tmsiti.uz платформаси давлат дастурлари асосиди ижтимоий инфратузилма объектларининг бошланғич нархларини шакллантиришда қўлланилади. Унда қурилишда қўлланинадиган 181 минг 740 та материал ва буюм, 1029 та машина-механизм, 352 та кичик механизация, 3685 та ускуна ҳамда қурилма, 389 та қурилиш иши жамланган.

Электрон платформани ишга тушириш мақсадиди Қурилиш ва уй-жой коммунал хўжалиғи вазирлиғи, Солиқ қўмитаси, Статистика агентлиғи, Техник жиҳатдан тартибга солиш агентлиғи ҳамда “Ўзсанотқурилишматериаллари” уюшмаси маълумотлар базари интеграция қилинмоқда. Электрон платформага ишлаб чиқарувчи корхона электрон рақамли имзо орқали кириб, ўзи ишлаб чиқараётган махсулотлар нархини киритади. Махсулотларни платформадан киритиш ва нархларини янгилаб бориш даврий равишда амалга оширилади.

Платформа турли ишлаб чиқарувчилар ва уларнинг махсулотларини бир жойда бирлаштириб, кенг аудиторияга максимал кўринишни таъминлайди. Бу ишлаб чиқарувчиларга кўпроқ салоҳиятли мижозларни жалб қилиш ва бозорда янада самарали рақобатлаштириш имконини беради.

Долзарб мавзу

Бугунги кунда глобал меҳнат бозоридида ишчи кучига талаб юқори даражада ортиб бормоқда. Сунъий интеллект ва рақамли технологияларнинг жадал ривожланиши инсонлар турмуш тарзи ҳамда меҳнат фаолиятида туб бурилишларга сабаб бўляпти. Бунинг натижасида халқаро меҳнат бозоридида бутунлай янги турдаги замонавий касблар вужудга келмоқда.

Маҳмуджон БОЛТАБОВЕВ, иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Лочин ЗАРИПОВ, педагогика фанлари доктори, доцент

КЕЛАЖАҚДА КИМЛАР

for future of work) ҳисоботида бугун кузатилаётган автоматлаштириш, сунъий интеллект ва технологик тенденциялар натижасида келгуси 10 йил ичида пайдо бўладиган келажак касблари тўғрисида зарур маълумотлар келтириб ўтилган. Унда автоматлаштириш ва сунъий интеллект сабабли истиқболда саноат билан банд бўлган ишчилар сони борган сари камайиб, шунга мос равишда касб тоифалари ўзгариб бориши, бироқ улар бутунлай йўқолиб кетмаслиги прогноз қилинмоқда. Прогнозлар прагматик характерга эга бўлса-да, ишчилар билим ҳамда кўникмаларини давр талабларига ҳамоҳанг тарзда доимий ўзгартириб бориши талаб этилади. Ҳисоботда яқин келажакда омалашадиган касблар сифатида кўйилган келтириб ўтилган:

талабалардан иборат янги стартап жамоаларига раҳбарлик қилувчи, талабаларга ўз лойиҳалари мисолида тадбиркорлик қилишни ўргатувчи мутахассис. Ҳозирги вақтда стартап инкубаторлиги дастурлари нафақат бизнес инкубаторлар ва акселераторларда, балки йирик университетларда ҳам мавжуд бўлиб, талабаларга бизнес ва тадбиркорлик лойиҳаларини амалга ошириш бўйича билим ва кўникмалар бериб келмоқда.

қайси соҳада инсон ўрнини тўлиқ эгаллай олмайди. Сунъий интеллект ишчиларни сиқиб чиқаришга ва ўрнини бутунлай тортиб олишга қодир эмас. Аксинча, технология ходимларга муайян вазифаларни тезроқ ва самаралироқ бажаришга ёрдам беради. Фақатгина бир-бирини таққорлайдиган ёки хавфли ишлар автоматлаштирилади. Баъзи мураккаб операциялар сунъий интеллект томонидан бажарилган

Таҳлил ва тадқиқот

Келажакда технологик тараққиёт натижасида пайдо бўладиган янги иш ўринларини сунъий интеллект эмас, сунъий интеллект имкониятларидан унумли фойдалана оладиган инсонлар эгаллайди. Қатор етакчи хорижий олий таълим муассасалари яқин ва ўрта истиқболда трендга айланган келажак касбларига мос таълим йўналиши ҳамда мутахассисликларини ўқитишни аллақачон йўлга қўйган. Бу ишларни ташкил этишда олий таълим муассасаларида фаолият юритаётган форсайт прогноз марказларининг ўрни катта аҳамиятга эга бўлмоқда. Айнан форсайт марказлар, илмий-тадқиқот институтлари ва хусусий консалтинг марказлари томонидан келажакда фланганга айланган ҳамда ўз аҳамиятини йўқотиб борадиган касбларга оид тадқиқотлар ўтказилиб, натижалари эълон қилиб боришмоқда.

Жумладан, Жаҳон иқтисодий форуми — 2020 экспертлари фикрича, 2025 йилга бориб иш жараёнлари автоматлаштирилиши натижасида 85 миллион киши ишсиз қолиши мумкин. Масалан, 2020 йилда машиналар иш фаолиятининг атиги 33 фоизини бажарган бўлса, беш йилдан кейин бу кўрсаткич 47 фоизга етиши эҳтимоли мавжуд. Шундан келиб чиқиб, 2030 йилга қадар 75 миллиондан 375 миллионгача инсон касб тоифаларини ўзгартириши ёки янги кўникмаларни ўзлаштириши керак бўлади. Тадқиқот натижалари орқали маълум бўладики, яқин келажакда вужудга келадиган касбларнинг аксарият қисми бугунги кунда пайдо бўлиб, ҳаётимизга тез сингиб бораётган технологиялар — дронлар, муқобил энергия востанлари, ўз-ўзини бошқарадиган автомобиллар, криптивалюта ва блокчейн ишланмалардан келиб чиқади.

Келажак касблари

АҚШ ахборот технологиялари соҳасида фаолият юритувчи Cognizant компаниясига тегишли Келажак касблари маркази (Center

1. Ай-ти фасилитатор. Корхона ёки муассаса жамоаси билан яқиндан ҳамкорлик қилиб, ҳодимлар фаолиги, қаққонлиги ва иш самарадорлигини ошириш учун рақамли технологияларни қўллаш бўйича стратегияларни аниқлаш ҳамда ишлаб чиқиш билан шугулланувчи мутахассис. Номзод рақамли технологиялар ва компьютер муҳандислиги каби фанларни пухта ўзлаштирган бўлиши лозим.
2. Сунъий интеллект бизнесини ривожлантириш менежери. Сунъий интеллект ҳамма ишни бажара олиши мумкин, лекин ўзини ўзи тижоратлаштириш (сота олиш) кўникмасига эга эмас. Шу сабабли мазкур ишни сунъий интеллект бизнесини ривожлантириш менежери бажаради. Номзод бизнесни ривожлантириш, корхона савдоси, стратегик ҳамкорлик ёки махсусотлини бошқариш соҳасида катта тажрибага эга бўлиши талаб этилади.
3. Киберамаллар таҳлилчиси. Бугун ривожланган аксар мамлакатларда “ақли шаҳар” лойиҳалари тайёрланмоқда. Ушбу лойиҳада бутун шаҳар тизимлаштирилган тарзда онлайн назорат қилинади.

ИШСИЗ ҚОЛИШИ МУМКИН?

— Таълим йўналишларини ишлаб чиқувчи мутахассис. У янги мутахассисликларни ўқитиш бўйича йўналишлар (“йўл харитаси”)ни ишлаб чиқиш билан шугулланади. “Йўл харитаси” олий таълим муассасаси томонидан тақлиф этилаётган курслар (назарий ва амалий машғулотлар, стажировка, симуляцион дарслар)дан иборат бўлади. Мазкур “йўл харитаси” асосида таълим йўналиши ишлаб чиқилади. Таълим йўналишини яратишда талабанинг қобилияти, мақсади ва психологик жиҳатлари инобатта олинади.
— Таълим мазмуни мутахассиси. Муайян вазифалар учун мос ўқув курслари ва дастурларини йиғиш учун ўқув материалларини минимал билим блокларига ажратиб билан шугулланади. Шунингдек, у ўзаро боғлиқ бўлган билим, кўникма ва малакалар тўпламини ҳам шакллантиради.
— Онлайн таълим платформаси мувофиқлаштирувчиси. Профессор-ўқитувчиларга фанлар бўйича онлайн курсларни тайёрлаш, онлайн платформалар доирасида ўқитувчилар ва талабалар ўртасидаги мулоқотни шакллантиришга ёрдам бериш ҳамда онлайн платформада дарс машғулотларини ташкил этишга қўйилган талабларни белгилаш билан шугулланадиган мутахассис. Шунингдек, у халқаро онлайн ўқув платформаларига олий таълим ташкилотининг ўқув курсларини жойлаштириб бориш учун ҳам масъул бўлади.
— Билим валидатори. Талабанинг имкониятларини кенг қўламли параметрлар (мустақил фикрлаш, мослашувчанлик, мулоқот қобилиятлари) бўйича ўрганиш орқали билим ва кўникмаларни баҳолашнинг янги тизимларини ишлаб чиқиш ва ривожлантириш билан шугулланадиган мутахассис.
— Стартап ментори. Стартап лойиҳаларини амалга ошириш тажрибасига эга,

Бу назорат тизимига эса кибершаҳар таҳлилчиси масъул бўлади.
4. Инсон-машина жамоаси менежери. Замонавий дунёда ҳеч бир соҳани инсон ва технологик машиналарсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Бугунги кунда ишлаб чиқарувчилар олдидидаги муаммолардан бири сифатида инсон ва технологияни ишлаб чиқариш жараёнида самарали ўйлаштиришни кўрсатиши мумкин. Ушбу вазифа билан яқин келажакда инсон-машина жамоаси менежери шугулланади.
5. Квант машинасини ўрганиш бўйича таҳлилчи. Квант машиналар, бу — келажак технологиялари. Ушбу технологияларни ривожлантириш ва такомиллаштириш жараёнига эса квант машинасини ўрганиш бўйича таҳлилчи жавобгар ҳисобланади.
Бундан ташқари, 2021 йилда Россиянинг Стратегик ташаббуслар агентлиги ва бошқа қатор ташкилотлар билан ҳамкорликда яратилган “Янги касблар атласи 3.0” китобида олий таълим соҳасида талаб йил сайин ортиб бораётган келажак касблари тўғрисида қизиқарли маълумотлар келтириб ўтилган. Улар қуйидагилардан иборат:

Йўқолиб кетиши мумкин бўлган касблар

Яқин келажакда технологик тараққиёт ва сунъий интеллектнинг кенг жорий этилиши натижасида айрим касб турлари бутунлай йўқ бўлиб кетиши эҳтимоли мавжуд. Ирландиядаги касбга доир масалалар билан шугулланувчи хусусий платформа — CareerAddict маълумотига кўра, яқин келажакда қуйидаги касблар йўқолиб кетиши эҳтимоли юқори:
1. Кассир. Сўнги йилларга нақд пулсиз ҳисоб-китоб омалашаётгани сабабли яқин келажакда ушбу касб эгалари ишсиз қолиши мумкин.
2. Банк ходимлари. Келажакда банклар бутунлай йўқолиб кетмас-да, онлайн банк хизматлари кенг омаллашиб бораётгани туфайли уларнинг кўп қисми маҳаллий филиаллари ёпилиб кетиши эҳтимоли мавжуд. Ҳатто ҳозирги вақтда ҳам кўп қисми банк хизматларидан ўз-ўзини онлайн фойдаланиши имконияти яратилган.
3. Спорт ҳакамлари. Бугунги кунда кўп қисми спорт турларида “сунъий ҳакамлик”ка ўтиш жараёни давом этмоқда. Масалан, футболда қўлланилаётган VAR тизими анча самарали ишламоқда.
4. Диспетчер. Кейинги пайтларда кўп қисми компаниялардаги диспетчерлик хизмати автоматлаштирилмоқда ва бунинг натижасида диспетчерларга эҳтиёж камайиб бормоқда.

Инсон ва сунъий интеллект

Форсайт таҳлилчилар прогнозларига кўра, катта эҳтимол билан роботлар ҳеч

тадқирда ҳам инсон барибир унинг ишини қабул қилиши ва муайян ўринларини тузатиши керак бўлади.

Дастлабки қадамлар

Ўзбекистон олий таълим муассасаларида ҳам талаба ёшларини келажак касбларига тайёрлаш борасида дастлабки қадамлар ташланган. Жумладан, Президент мизининг 2022 йил 15 июндаги “2022/2023 ўқув йили учун давлат олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилишнинг давлат буюртмаси параметрлари тўғрисида”ги фармойишига кўра, 11 та давлат олий таълим муассасасида сунъий интеллект бўйича бакалавр ва магистр кадрлар тайёрлаш йўлга қўйилган. Қатор олий таълим муассасаларида рақамли иқтисодиёт, рақамли технологиялар каби замонавий йўналиш ва мутахассисликлар ўқитилмоқда. Шунингдек, олий таълимдан кейинги таълим институтида ҳам рақамли технологиялар ва сунъий интеллект, трансплантология ва сунъий аъзолар, биотехнология, геномика, протеомика ва биоинформатика, молекуляр биология, молекуляр генетика, молекуляр биотехнология каби келажак иқтисодиклари бўйича кадрлар тайёрлаш йўлга қўйилган.

Олий таълим муассасаларида ўқитилаётган таълим йўналиши ва мутахассисликларини яқин ва ўрта истиқболда пайдо бўлиши кутилаётган келажак касбларига мос равишда янгилаб бориш, илмий прогнозлар билан шугулланадиган форсайт марказлар очилиши ҳамда бошқаруви тузилмаларини олий таълим соҳасида вужудга келиши кутилаётган замонавий касбларга мос равишда янгилаб бориш бугуннинг энг муҳим талабидир.

Ислохотлар самараси

ТЎҒРИ ЙЎЛНИ ТАНЛАШ

ёшларнинг ўзига боғлиқ

“Маҳаллам, юртим учун фойдам тегиши мумкинлигини ҳис қилдим”

Қўл жанги билан шугулланиши бошлаганига эндиликка икки ой бўлган Ўткирбекнинг иқтидорини тез юзага чиқди. Мураббий кўрсатмаларини яхши ўзлаштириб борган ёш спортчи тезда тенгдошлари орасида моҳирона ҳаракатлари ва усулларни пухта бажариши билан эътиборга тушди.

Ўткирбекнинг машғулотларида иштирок этиши оиласида ҳам сезилди. Авваллари кеч туриб, дангасалиги тутиб, мактабга ҳам боришни хоҳламасди. Энди тонгда югуришга отланади.

Тажрибаси ошиб қолган шогирдини устози мусобақаларга олиб бора болади. Шогирд эса доимо ишончини оқлади.

Ўткирбек ўрта мактабни тугатганида қўл жанги бўйича яхшигина тажрибага эга спортчига айланган. Аммо бир оз улғайгани боиси ёки бошқа сабабини кейинчалик машғулотларида иштирок этишни тўхтатиб қўйди. Бу орада бирор олийгоҳга ўқишга киришни ҳам уйдасидан чиқа олмади. Вақти бекори ишлар билан ўтадиган бўлди. Саёқ юрган таёқ ейти, деганларидек, худди салбий томонга ўзгара бошлагани яхшиликка олиб келмади. Одатдагидек бекорчиликда ўтаётган кунларнинг бирида тенгдош ўртоғи билан арзимас нарса ортидан тортишиб қолади. Оқибатда тортишув жанжалга айланади. Ешлигидан қўл жанги сирларини пухта ўзлаштирган Ўткирбек шеригига яхшигина тан жараҳати етказди. Бу қилмиши учун муайян муддатга ахлоқ тузатиш ишларига жалб этилади.

Аслида, тўғри йўл қай томонда эканини англамай юрган Ўткирбек бу воқеалар оғир таъсир қилди. Энди ўзини жамиятга кераксиздек ҳис қила болади. Аввалги қизиқишларидан асар ҳам қолмади. Профилактик

рўйхатга олинди. Бирор иш билан шугулланиш эса ҳаёлига ҳам келмасди.
Орадан бир оз вақт ўтиб, барчасига қўл силтаб, хорижга кетиш истагиди юрган дамлари эди. Жорий йилнинг дастлабки ойи охиридаги маҳалласида икки-уч харбий зобит ёшлар етакчиси ҳамроҳлигида Ўткирбекни сўроқлаб келди. Доимгидек қуруқ гаплар билан бошни қотиришди, деб ўйлаганди. Аммо ундай бўлмади. Харбий либосда бўлишга-да, яқин ўртоқдек унинг қалбига йўл топа олди. Ёш бола каби танбех бериш ўрнига ундан айрим маслаҳатлар сўради. Фикрига қулоқ тутишди. Таклифларини диққат билан ёзиб олишди. Уларнинг бу ҳаракатлари Ўткирбекнинг кўнглига йўл очди. Зобитларга аллақачон унутаётган орзу-истакларини, бир олам режалари борлигини, афсуски, бир йўлдан адашгани оқибатида барчаси саробга айланганини сўзлади. Астойдил тинлаган меҳмонлар унинг ниятлари амалга ошириши учун ҳали ҳам кеч эмаслигини тушунишди. Бунинг учун ҳозирдан ҳам ишга киришиш лозимлигини айтишди.
— Ростини айтсам, болалигимда маҳоратли спорт мураббийи бўлишни орзу қилганим, — дейди Миришкор туманида яшовчи Ўткирбек Шомуродов. — Аммо ҳамма нарсага ҳам фақатгина орзу қилиш билан эришиб бўлмас экан. Ешлик қилиб, йўлдан адашганим боис, барчаси барбод бўлди, деб ўйлагандим. Гўёки бу ерда ўзимни ортиқча ҳис қилиб қолгандим. Баридан воз кечиб, четга ишга кетиш истагим ҳам йўқ эмасди. Аммо маҳалламизда турли тарғибот тадбирлари ташкил этилиши, харбий зобитларнинг мен билан суҳбати натижасида қишлоғим, маҳаллам, юртим учун фойдам тегиши мумкинлигини ҳис қилдим. Уларнинг кўмагида ёшларга спорт сирларидан сабоқ бериш имконияти яратиб берилмоқда. Ҳозир

қишлоғимизда кичикроқ залда тўғрак очиб, мураббийликни бошладим. Атрофимда ёш, спортга қаноқ болаларни кўриб кўнглим тоғдек кўтарилиди. Машғулотларни мадҳия билан бошлаймиз. Хорижга фақат спорт орқали шогирдларимни олиб чиқишни, у ердаги шогўнада юртимиз мадҳиясини қуйлиши мақсад қилдим. Белни маҳкам боғлаб, ишга киришдим. Маҳалламизга келган харбийлар ёшлар етакчиси билан бирга керакли шартонлар яратиб бериш ҳаракатида. Демак, тез орада барчаси ўз изига тушиб кетади.

“Ўз мактабимни соғиндим”

Тириқчилик тошдан қаттиқ бўлади, деган гап бор. Фақатгина дангасаликни одат қилиб, бор имкониятдан фойдаланмасдан, нолишдан нарига ўтмайдиганлар учун айtilган

гап бўлса керак бу. Аслида, яхши яшашнинг ҳадисини олиб, ҳалол меҳнатдан юз бурмай динлар аллақачон тириқчиликни ҳалимдек юмшоқ қилиб олгани ҳам бор гап.

Рустамжон эндиликка тўққизинчи синфга ўтганида ота-онасини турмуш ташвишлари чарчатишим ёки юқориди айтганимиздек, тириқчилик тошга айландим, кутилмаганда чет давлатга ишга бориш ҳаракатига тушиб қолди. Бошида бир оз иккиланиб бўлса-да, барибир ниятидан қайтмади. Ўғлининг ёлғиз қолишидан хавотирланган ота-онаси уни ҳам бирга олиб кетадиган бўлди. Оиланинг кетиш мақсади оддий саёҳат эмас, балки ишлаш бўлгани боис, хорижда узоқ вақт бўлди. Бу орада ўғил мактабдаги ўқишларидан қолиб кетди. Хорижий тили билмагани учун у тарафларда мактабга бориб ўқишга имконияти бўлмади.

Фарзанднинг бегонаси йўқ

Айни кунларда Қашқадарёда ёшларнинг ахлоқини ўрганиш ишлари қизиган давом этмоқда. Бу тадбирларга харбий хизматчи зобитлар ҳам жалб этилган. Айнан харбийларнинг кўмагида ижобий натижалар кўпаймоқда.

— Жорий йил 12 январь куни Президентимиз раислигида Хавфсизлик кенгашининг кенгайтирилган йилгилиши ўтказилган эди, — дейди Жанубий-ғарбий махсус харбий округ тарбиявий ва мафкуравий ишлар бошқармаси катта офицери, майор Акмал Ҳақимов. — Унда ёшларни харбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ишларини янги сифат босқичига олиб чиқиш

бўйича аниқ топшириқлар белгилаб берилганди. Ушбу топшириқлар асосида мудофаа вазирининг тегишли буйруғига биноан округимизда 2024 йилда ёшларни оталиққа олиш ҳамда улар билан манзилли ишлаш тизими йўлга қўйилди. Унга кўра, дастлаб ташкилий тадбирлар режаси тузилди. Шу асосда “Харбий округ ёшлар штаби” ташкил этилди, худудий штаблар иш бошлади. Шунингдек, маҳаллабай, хонадонбай, соҳабай йўналишлар орқали ишларни ташкил этиш мақсадида жойларда ишчи гуруҳлар ҳаракатга тушди. Профлактик, жиноятчиликка қарши курашиш, ёшлар бандлигини таъминлаш, харбий-ватанпарварлик, оммавий спорт, маънавий-маърифий тадбирларга старт берилди.

Ҳозир Қашқадарё вилоятида биринчи сектор тегишли 235 та маҳаллада 93 минг 310 ёш яшайди. Уларга 450 харбий хизматчи бриктирилди. Ишчи гуруҳ босқичма-босқич иш олиб бормоқда.

Бугун харбийлар ҳар бир ёшнинг ёнида бўлиб, дардига қўлоқ тутиб, кўмак беришга интиганини кўриб, маҳалла еттилиги” ҳам ҳаракатга тушган.
— Худудларда ёшлар билан ишлашга харбий хизматчилар жалб этилгани қисқа фурсатда самарасини намоян эша бошлади, — дейди Қашқадарё вилоятидаги “Омонтепа” маҳалла фуқаролар йиғини раис Азамат Усмонов. — Хусусан, ёшлар худудда ижобий ўзгаришлар кузатишмоқда. Йигитларнинг харбий хизматга қизиқиши ортмоқда. Биз ҳам зобитлар ёнида бўлиб, имкон борича фаол ҳаракатдамыз. Мақсадимиз, ҳеч бир ёш эътибордан четда қолмаслиги керак. Ахир фарзанднинг бегонаси йўқ. Шу юртда вояга етаётган болалар барчамизнинг ўғил-қизларимиз.

Эту ишлар самараси ўлароқ, “Жасорат мактаби”га тўрт юз ёш жалб этилади. “Ватан таянчи” аъзолигига ўн икки минг йигит-қиз қабул қилинади. Икки минг нафарининг харбий қисмлардаги тўғарақларда иштироки таъминланади. Мусобақа ва танловларда ўн саккиз миңдан ошиги қатнашади. Ўн уч ярым минг йигит харбий хизматга юборилиши, харбийлик касбига йитгирга минг нафарини қизиқтириш мақсад қилинган.

Ақбар РАҲМОНОВ, “Янги Ўзбекистон” муҳбири

Овчининг қўлидан қутилган кийикдек титраб турган болага астойдил разм солиб турсам, ҳа дегулик ҳоли йўқ. Котибамга айтиб, нон-чой олдирдим. Хайдовчига қолса, дарров ички ишларга бериб юборса. Жувонмарг бўлиб кетади-ку, дедим. У-бу тотиниб, сал ўзига келгач, суриштирсам, ота-онаси вафот этиб, амакиси қўлида қолган экан.

Одамийлик сабоқлари

Вазифамиз, бурчимиз тақозоси билан мактаблар, лицейлар, билим юртрларида ўсмирлар орасида кўп бўламиз. Уларнинг чақнаб турган кўзларида борар манзилларимизнинг чироқларини кўрганимиздай кўнглимиз ёришади. Сўзларидан билимдонлик, мазмундорлик ҳис этсак, орзуларимиз осмони яқинроқ келгандай бўлади. Даврачаридан яшариб, яшнаб чиқамиз.

Жувонмарглар кунгайда кўклайди ёхуд меҳр ҳамиша бирламчи

Қутлибека РАҲИМБОВА, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими

Бир-биримизга: — Қаран-а, барибир овоз дунё болалари-да, биз шундай айтмабмиз, айтолмабмиз, — дея қувонч, фахр билан гапириб юрамиз. Аммо ҳаёт-да бу... Фақат тўғри тарбия олган, тўғри йўлда кетаётган ўсмирлар даврасига эмас, ахлоқ тузатиш колонияларига, тарбияси оғир қўзлар ўқийётган масканларга ҳам боришга тўғри келади. Айни ҳаётдан завқланган, бегубор фаслнинг муаттар ҳаволида яйраб юрадиган даврида чекланган, чегараланган бир шароитда кун кечираётган ўғил-қўзларга қараб юрагимизга юк тушгандек бўлади. Баъзилар кўзларидан алам, баъзилари нигоҳларидан беаъмо ифода, гофилик, айримларида эса афсус, надомат, пушаймонлик. "Уларнинг айби билан шу холга тушган...", деб юз марта такрорласак ҳам, барибир, ич-ичимизга кирган бир оғирқош бодан оёғимизга сездириб туради.

"... Уттан 2023 йил давомида республика ўқувчилари томонидан 1500 дан зиёд жиноят содир этилган бўлиб, бу 2022 йилдагига нисбатан 288 та кўп..." Яқин кунларда матбуотда эълон қилинган, бир чеккаси ўша болаларга тегишли бу рақамларнинг ҳар нуқтаасидан тиканак ўсиб чиққандек юракни тиндирайди. "...ўғирлик жинояти 36 тага, безорилик 35 тага, гнѐхвандлик 15 тага ошган..." Бу қиѐсарнинг бари ўтган йил ва бу йилга нисбатан олинган. Ахир бундай бўлмаслиги ҳам мумкин эди-ку! Қисмат шамоллари қорраҳасида совқотиб турган ўсмир меҳрнинг ҳароратли бағрига олинса, балки...

Анор опа Маҳмудова ҳикояси (Ўзбекистон Қаҳрамони) — Ўтган асрнинг охирида яшаган одамлар, айниқса, ўқитувчилар СПТУ деган билим юртини яхши билади. Ўқувчилари саккизинчи синфни битираётган синф раҳбарлари йил охирашлари орзиқиб кутарди. Тезроқ ўша кун келса-ю, тарбияси оғир, қулқосиз, дарсларга ҳалақит берадиган, орқасидан ўқитувчига муаммо келадиган болаларни ўша СПТУ-ларга жўнатиб юборса.

Мени Гурлан — ўзимнинг туманимдаги СПТУга раҳбар қилиб юборишди. Дастлаб гирдобга тушиб қолгандек ҳис қилдим. Жанжал ҳам шу ерда, мелиса, муҳокама ҳам шу ерда... Ўқитувчилар билан суҳбатлашсам, улар ҳам бу ҳолатни табиий қабул қилар экан. Деярли ҳаммасининг хаѐли бир амал-лаб вақтини ўтказиб, болаларни мактабдан чиқариб юбориш.

"Хайдовчи бўлгани бўлар, тракторчи бўлсам ўзига. Бўлмасам фожиа эмас, маош келиб турибди-ку" тарздаги кайфият... Йўқ, мен бундай ишлаш олмайман, дедим. Болаларнинг ҳаѐтини ўзгартириш керак эди. Бу ўзгаришни уларнинг кийимларидан бошладим. Ҳомий топиб, ўлчамларини олиб, бир хил костюм-шим тиктирдим. Замонавий бичимдаги поябалаб харид қилишга эришдим. Осон бўлмади бу. Ботинканинг ипи учун ҳам бировга саргайиш керак эди. Ўзимнинг манфаатим бўлса, ўлдириб юборсалар ҳам бунақа ишни қилмасдим. Лекин ўсмир болалар ҳаѐтига ёруғлик киритиш, кўнглиларидан эзгуликка ишонч уйғотиш учун қилдим бу ишларни. Тагин бу шахсий ташаббус эди, бугунгидай давлат қўллаб турмаган эди бундай ташаббусларни. Мен ташқи формаларини янгилаш билан болаларимнинг онгига "Сизлар ҳам ҳамма болаларга ўхшайсизлар, бировдан кам жойларинг йўқ", деган фикрни сингирмоқчи бўлдим. Тел-пақ, қўпол-қўпол фуфайка, кирза этик ки-йиб бир ахволда ўтирадиган ўсмирлар янги кийимларда ярақлаб кетди. Билим юртимиз деворларини оқлаб-қўқлаб, баҳорда аввал-лари ажриқ босиб ётган ҳовлига гуллар экдик. Ўқувчиларимнинг руҳиятида ҳам яхши бир ўзгариш сездим. Гўё улар бу чиройли, озода кийимлар, оппоқ деворлар, чаман

синфдошларимга ботир бўлсам-да, ундан нарироқ юрардим. Адашмасам, юқори синфда ўқийётган пайтимиз эди. Рамзнинг давомати ёмонлашгандан ёмонлашар, бундай давомат билан мактабни битириши муаммо эди. Умри опа Мусаева деган математика муаллими бизнинг бўларди. Камгап, унча кўзга ташланавермасди, алоҳида бир фазилатини ҳам сезмасдик. Кунларнинг бирида у менга: — Қизим, Рамзнинг уйини биласанми? — деб сўради. — Биламан. — Мени бошлаб борасанми? — мулозимлик билан сўради. — Й-ў-қ, қўрқаман. Уради у. — Мен борман-ку, ҳеч нарса қилмайди... Ёмгирли кун эди, Умри опага эргашиб олдим. Муаллимнинг лой сачратиб кетаётган анча уринган қовуши ҳануз кўз олдимда туради. Кирдик. Менимча, муаллима бу оила ҳақида сўраб-суриштирган бўлса керак, деворлари сувоқлари кўчиб ётганига ҳам, пойсиз хоналари тўшамалари эскириб, алламбало бўлиб кетганига ҳам эътибор бермади. Рамз уйда бир ўзи экан. Кейин кетсам, икки акаси жиноят қилиб қамалиб билган. Отаси ҳам уларга қисматдош. Онаси тирикчилик ташвишида... Назаримда, синфдошимни ҳам шундай қисмат кутарди. Рамз кутганимдай, қимирлаб ҳам қўймади. Умри муаллима олдига газета тўшаб, кесилмаган бўханкадан бѐушшов синдириб, мураббога ботириб еб ўтирган Рамзнинг орқасига ўтиб, елкасидан маҳкам қучоқлади. Оғизлари мураббо юқи синфдошим анграли бўлиб қолди. Муаллима Рамзнинг елкаларини силаб: — Болам, ўқишларга бориб тур. Буѐғи оз қолди. Барибир бир кун аттестат сенга керак бўлади. Хўп-а, хўп-а... — деб ниҳоятда майин овозда такрорлади. Билмадим, бу яқин орада биров унинг елкасини бундай меҳр билан силамаганим, Рамз галати бўлиб қолди. Тили сўзга келмай бошини қимирлатарди, холос. Энг таажубланарлиси, муаллима синфдошимга бошқа ҳеч нарса демеди. Шундан шунга лой кечиб бориб, бир оғиз сўз айтиб-да, қайтди. Водариг, эртасига Рамз мактабга келди. Умри опа талаб қилганидай, оқ қўйлақда... Математика дарсига кирди-ю, дарсдан сўнг яна гоийб бўлиб қолди. Бир қарасам қўйлагини ечиб, биланга ташлаб олибди. Шу-шу Рамз то мактабни битиргунча математика дарсидан қолмади. Кўчириб бўлса-да, ѐзма ишларни ѐзарди. Ора-сира бошқа дарсларга ҳам кириб турди. Мактабни битиргач, муаллима синфдошимга уни ма-шина таъмирлайдиган жияни шогирдликка берди. — Қийин экан, қўлларини шилиниб кетди, — деб бир ҳафтадаѐқ уйига жуфтани роствалган экан, Умри опа уйига бориб: "Жияним сени роса мактабди. Бу болада устачиликка тугма қобилият бор экан. Ҳаѐмай зўр уста бўлиб кетади деди" тарздаги гапларни гапириб, эритиб, жиянининг ѐнига яна қайтарди. Мактабни тугатганимнинг йингира йиллигида синфдошлар учрашдим. — Класском, салом... — деб олдимга келган Рамзи танимабман: бир басавлат киши бўлибди... Ўзининг машина таъмирлайдиган

бўлиб ётган гуллар қаршида безорилик қилгани, қўнғил кўчаларида адашиб кетгани хижолат торта бошлагандек эди. Ўзимнинг ўғилларим жуда яхши ўқирди. Математика, физика фанларига тегишли масалалари бор журналлар олишар, иштиѐқ билан масала, машқлар ечарди. Уларни дарсдан ташқари машгулотларга жалб этдим. Болаларим ўз дарсларидан чиқиб-қўйиб юртимга чопи-шарди. Сал-пал иктидори бор болалар унча мураккаб бўлмаган масалаларни ечишар, бир сўз билан айтганда, ўқувчиларимиздан ҳам "Нима бўлса бўлар, боримиз — шу" тар-зидаги кайфият узоқлашди. Турли саналар муносабати билан тадбирлар ўтказса бошла-дик. Аввал давомат яхшиланди, кейин жуда мактанарли бўлмас-да, сифат ўзгариши ҳам сезилди. Кўнглисизликлар, мелисабозлик сийрақлашди. Ўша давр ўқувчиларим-нинг кўпи биттадан бўлса-да, хунар ўраниб ҳаѐтда йўлларини топиб кетди. Қувонарлиси, орасидан олий маълумотлилар ҳам чиқ-ди. СПТУда ишлаган даврим менга феъл-автори оғирроқ ўсмирларни ҳам меҳр билан яхшилик сари ўзгартириш мумкин, деган хулосани берди. Бу хулоса кейинчалик ҳам педагогик фаолиятимда кўп бора ўқувчиларни тўғри йўлларга солиб юборишга ѐрдам берди.

Фарида опа Абдурахимова ҳикояси (Дин ишлари бўйича қўмитанинг хотин-қўзлар билан ишлаш бўлими бошлиғи) — Синфимизда Рамз исмли бола бор эди. Кўз-ларидан ваҳший бир ўт ѐниб турар, ваѐҳатидан ѐнига яқинлашгани ҳатто ўғил болаларимиз ҳам бо-тинмасди. Форма киймас, дарсларга ҳам ҳушига келса, келарди. Шимининг камарига биттагина дафтар, битта қалам кистириб олар, ўқитувчиларимиз қистаса, парта устига қўйиб, ажи-бужи чи-зиқлар чизиб ўтирарди. Муаллимларимиз-нинг аксарияти унга айтадиган гапларини "сен одам бўлмайсан"дан бошлаб, "нари борса кўча супирувчи бўласан", деб ту-гаттишарди. Мен синфком бўлсам ҳам ун-дан чўчириб, бошқа турфа характердаги

устахонаси бор экан, икки ўғли ҳам ѐнига кириб қолибди. — Умри муаллимани тополмай қолдим. Ҳар байрам, туғилган кунларида йўқлаб турардим, янги уйга кўчиб кетибди, арбоб-сан-ку, топиб бер, — деб қолди хайрлаша-тиб. Ҳа, умидимизни узиб қўйган болага ҳам меҳр кўрсатсак, шаҳзодага айланган жонзот-дек хайрон қолдирадиган одамга айланаркан. Бировдан эҳтисам, эртақ деб ўйлардим. Ўзим гувоҳ бўлганим учун одам боласини муаммо-лар гирдобидан олиб чиқадиган энг қучли нарсаси меҳр эканига ишонаман.

Раҳматли тоғам Усмонали Жумабоевнинг ҳикояси. (Қува туманининг Акбаробод қишлоғида яшаган, бир неча раҳбарлик лавозимларида ишлаган). — Бир кунни хайдовчим ишонамга ўн-ўн икки ѐшлардаги боланинг буйнидан бўғиб олиб кирди. Чивикдек бола хайдовчимнинг йўғон қўлларида тиричилаб турарди. — Ҳой, қўйвор, қанча жони бор бугина-нинг, — деб қўйига ёпишсам, хайдовчим: — Э, хўжайин, аяман бунақарни. Ма-шинангизни, билмайман, қанақа қилиб очиб-ди, магнитфонингизни ўғирлаётган экан. Яхшиям бориб қолибман, — деди.

Овчининг қўлидан қутилган кийикдек титраб турган болага астойдил разм солиб турсам, ҳа дегулик ҳоли йўқ. Котибамга айтиб, нон-чой олдирдим. Хайдовчига қолса, дарров ички ишларга бериб юборса. Жувонмарг бўлиб кетади-ку, дедим. У-бу тотиниб, сал ўзига келгач, суриштирсам, ота-онаси вафот этиб, амакиси қўлида қолган экан. — Магнитфонингиз нима қилмоқчи эдинг? — десам: — Сотиб, сингилларимга хайитта зирак олиб бермоқчи эдим. Ҳамма ўртқариди зирак бор, — деди. Гавадани одам бўлсам ҳам кўнглим бўш, йиғлаб юборишдан зўрга ўзимни тийдим. — Зирак учун тер тўкиб меҳнат қилиш кераклигини биласанми? — дедим-у, қўл-ларига кўзим тушди, бармоқлари қадоқ боғлаб ѐтибди, гавдасига нисбатан қўллари катта. Жисмоний меҳнатда пишгани кўриниб ту-рибди. — Нима иш қиласан, ер чопасанми? — деб сўрасам: — Гишт қуямиз амаким билан, — деди. — Амакин сингилларингга зирак олиб беради-ку айтсанг, — десам, йиғлаб юбор-ди. Ҳаммаси тушунарли эди. Барибир су-риштирдим. Амакиси аѐлманд экан. — Узимга ўзимнинг болаларим ортиқча-лик қилади. Бу сағирларни интернатга бериб юборай десам, акамнинг арвоҳи чирқиллай-дими, дейман, — деди йиғлаб сираб.

Хуллас, рози-ризолик билан болаларни уйга олиб келдим... Мен аслида, бу ҳикояни тоғамнинг хайдовчисидан эшитганман. Лекин бу бағриденлик қаҳрамони ўзи бўлгач, унинг тилидан сўз айтгим келди. — Йигитали ака билан Умсиной, Турсу-ной опа (исмларини ўзгартирдим) тоғамнинг ўз фарзандларини эмас экан-а? — деб сўраган-имда айтиб берганида хайдовчи ва гаплар-ни. Ўша пайтда уларнинг уччаласи ҳам уйли, жойли. Ака дўждор, сингиллар ҳамшира эди. — Йигитали, пулнинг ичиди юриб, пулга қўзи тўқ бўлсин, деб савдога берганман, — дер экан тоғам. Улар тоғамнинг ишончини оқлашди. Вафот қилганида ҳам Йигитали ака ўғиллари, неваралари қатори тобутининг олдига тушди.

Сўнгсўз ўрнида Аслида, бу ҳикояларнинг хулосаси ўзи билан. Агар Анор опанинг фидойиликлари, Умри муаллиманинг меҳри, тоғам раҳмат-лининг бағрикенглиги бўлмаганида, эҳти-мол, СПТУдан ҳам хайдовчи, тракторчи, муҳандис ўрнига, уста Рамзнинг ѐки қўли ўғирликкача қўзилган Йигиталининг ўрни-га бир неча ўғри, каззоб пайдо бўлармиди? Булар кечанинг одамлари, демаски. Бу-гун кемагидан бадавлатроқми. Бугун инсон қаҳри кемагидан баландроқ, Тинчлик, осуда-лик, қадриятларга эътибор босиб, элимиз яна яхшиликлар атрофига бирлашмоқда. Демак, "... Уттан йили ўқувчилар орасида 45 та но-мусга тегиш жиноятчи содир этилган", де-ган аниқ манбалардан олинган рақамларни ўзимиз учун ҳам иснодди, оғриқли ҳол, деб қабул қилиб, жиноятни камайтириш, унинг олдин олишнинг жазадан бошқа йўл-лари ҳақида ҳам кўпроқ ўйлашимиз керакка ўхшайди.

ИЗҲОР

ДОРИЛАМОН КУНЛАР ШУКРОНАСИ

Дунё, ҳаѐт, инсоният мудом курашлар ичиди. Ҳеч бир вақт йўқки, тарих силсиласида, жаҳоннинг бирор манзилида уруш кечмай, сокинлик ҳукм сурган бўлсин. Олимларнинг ўрганишича, бугунга қадар инсоният бутун тарихи мобайнида бор-йўғи 292 йилгина урушларсиз яшаган. Ер юзидида жами 15 мингдан ортиқ уруш бўлган, шундан 5700 тасини катта урушлар ташкил этади. Аммо урушлар орасида энг йириғи, талафотлиси, қонлиси ўтган асрда содир бўлди. У Иккинчи жаҳон уруши номи билан тарихга кирди. Шу урушнинг рутубатларини тўйган юртдошларимиз борки, улар ҳамма учун ибрат мактабидир.

Маълумотларга кўра, 1941 йилда Ўзбекистон аҳолиси 6 миллион 800 минг кишидан ортиқ бўлган. Иккинчи жаҳон урушига 2 миллионга яқин юртдошимиз сафарбар этилган. Шиддатли жангларда улардан 500 мингдан ортиғи ҳалок бўлган, 158 мингдан зиѐди беда-рак йўқолган.

Иккинчи жаҳон урушига Сурхондарѐ вилоятдан 53 минг 365 йигит жўнатил-ган. Уларнинг 11 мингдан ортиғи жанг майдонларида мардларча ҳалок бўлган. Айни пайтда вилоятда Иккинчи жаҳон урушининг 3 қатнашчиси яшамоқда. Бугун юз билан юзлашганлар ораси-да Бойсун туманидаги Темир дарвоза маҳалласида ашовчи Шохимардон Ҳамроев ҳам бор.

— 1941 йилнинг кузи эди. Колхоз идорасига кўпчиликини қақришди.

Ҳамманинг юраги титраган. Хотин-халаж йиғлаган. Ҳарбий либосдаги командир урушга жўнайидиганларнинг навбатдаги рўйхатини ўқиб бериб, ўз зугумини ўтказишга ҳаракат қила бошлади, — дейди Шохимардон бобо Ҳамроев. — Бир-иккитанинг рўйхати-ни ўқиган эди. Бормаслиқнинг иложи йўқлигини билса-да, орқага тайсалла-ди. Менга ҳам "Урушга жўна!" деб дўқ қилди. "Бораман!" дея жаҳл оҳангида жавоб қайтардим. "Жаҳлингни урушда, жангтоҳларда кўрсатсан", деди. Сиз билан уруш тугагандан кейин шу ерда кўришамиз, дедим. Ҳарбийлар, йигил-ганлар кулиб юборди. Урушга кетдим, пешонамга битилган экан, қайтдим.

Сўлим Бойсун туманидаги тоғлар бағрида жойлашган кичик қишлоқда умргузаронлик қилаётган отахон бутун-гичи кунда фарзандлари, набири ва чева-ралари қуршовида, уларнинг дуоғўйи. Отахоннинг хонадони доимо кели-бетувчилар билан гажвум. Маҳал-ланинг улғи саналган Шохимардон бобо ҳолдан Жанубий-ғарбий махсус ҳарбий округи Термиз гарнизони тасар-руфидидаги ҳарбий қисм хизматчилари ва Термиз ҳарбий госпитали шифокорлари ҳам хабар олгани боришди.

Сарвар Тўраев, "Янги Ўзбекистон" муҳбири

ГАЗЕТАДАГИ МАТЕРИАЛЛАРНИ ЛОТИН ЁЗУВИГА АСОСЛАНГАН ЎЗБЕК АЛИФОСИДА ҚИЛИШ УЧУН МАЗКУР QR-KODNI СКАНЕР ҚИЛИНГ.

